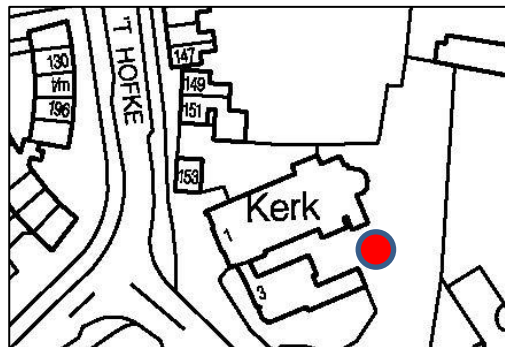

Gemeentelijk monument

't Hofke 3

Datum van aanwijzing: 3-2-2009

Datum van registratie: 22-1-2010

Redengevende omschrijving

Beschrijving

Pastorie, pastorietaan en archeologische resten van de RK Sint-Martinuskerk te Tongelre

De kern van de voormalige gemeente Tongelre wordt gevormd door 't Hofke, waaromheen alle belangrijke gebouwen, zoals de kerk, de pastorie en het gemeentehuis, zijn gegroepeerd. Dit Hofke is een min of meer hoefijzervormige straat die echter geen hofje is en nimmer een bijzonder gebouw heeft omsloten. Op het einde van de twintigste eeuw werd een archeologische verkenning op het binnenterrein van 't Hofke uitgevoerd. Hier werden sporen van een laatmiddeleeuwse agrarische nederzetting gevonden.

De oude Sint-Martinuskerk aan 't Hofke bezat een 13e-eeuwse onderbouw en fundamenteën, het bovenste gedeelte van de kerk was 15e-eeuws. In 1890 besloot men dat de oude kerk niet meer voldeed aan de wensen van die tijd en men besloot het kerkgebouw te vervangen. In 1890-1891 is de huidige Sint-Martinuskerk gebouwd onder architectuur van E. Corbey, een leerling van Pierre Cuijpers. De middeleeuwse kerk werd in 1891 afgebroken. Bij de sloop van de oude kerk zijn de funderingen met de crypte onder het hoofdaltaar niet geruimd. In de crypte lagen onder meer de graven van de heren Van Coudehove, heren van Tongelre. Deze zouden nog aanwezig zijn in de pastorietaan. De oude pastorie van de Sint-Martinuskerk lag enkele tientallen meters verderop aan de straat 't Hofke op nummer 22. Deze 18e-eeuwse pastorie bestaat nog steeds en heeft de status van gemeentelijk monument.

Pastorie

In 1917 heeft de Eindhovense stadsarchitect Louis Kooken de opdracht gekregen om een nieuwe pastorie te ontwerpen. De bouw van deze pastorie kwam in 1917-1918 gereed en was gesitueerd direct naast de kerk op de plek van de oude, middeleeuwse kerk.

De pastorie van de Sint-Martinusparochie aan 't Hofke 3 is een rechthoekig pand van deels twee, deels drie bouwlagen met een samengesteld dak. De hoofdopzet van de pastorie bestaat uiterlijk uit twee bouwvolumes. Het noordelijke gedeelte is een drielaags volume met een mansardedak dat dwars op de straat is gebouwd. Het zuidelijke gedeelte betreft een tweelaags volume met een mansardeschilddak (gebroken schilddak). Tegen de achtergevel staat een eenlaags aanbouw met een mansardedak. Tussen de kerk en de pastorie staat een (afgesloten) eenlaags tussenbouw met platdak die in het verleden de kerk met de pastorie verbond. De pastorie is opgebouwd met roodbruine bakstenen in een kruisverband. Het gehele (samengestelde) dak van het gebouw draagt witgeschilderde kroonlijsten met consoles. Alle daken zijn belegd met grijze tuile-du-nord dakpannen. Het noordelijke segment steekt circa anderhalve meter naar voren uit ten opzichte van het zuidelijke volume. In de voorgevel van het noordelijke volume zijn op de begane grond twee vensters met bovenramen aangebracht met daarboven strekken. Op de eerste verdieping drie schuifvensters met bovenramen en strekken. De breedte van deze drie vensters is gelijk aan de breedte van de twee vensters op de begane grond. Op de derde verdieping slaag bevinden zich twee kleinere

Gemeentelijk monument

schuifvensters, eveneens met bovenramen en strekken daarboven. Alle schuifvensters in het gehele gebouw hebben tussendorpels die aan de onderzijden links en rechts versierd zijn met een soort sleutelstukken. Boven de derde verdiepingslaag bevindt zich in de voorgevel een kleine oculus. Het zuidelijke segment van de pastorie is aan de voorzijde uitgebouwd met een rondboogportaal onder een lessenaarsdak en een ronde erker met platdak. Het portaal kan worden betreden via twee hardstenen treden. De voordeur van het gebouw bevindt zich circa één meter in het portaal. Dit portaal heeft dus ook een functie als portiek. De ronde erker bevat vier smalle, langwerpige schuifvensters (met kleine sleutelstukken onder de tussendorpels) met bovenramen. Op de eerste verdieping van het zuidelijke segment bevinden zich drie schuifvensters met bovenramen en strekken. Op de hoek van de eerste verdieping met de zuidelijke zijgevel bevindt zich een nis met daarin een herdersbeeld. De zuidelijke zijgevel bestaat deels uit twee, deels uit drie bouwlagen. In het voorste gedeelte bevindt zich zowel op de begane grond als op de verdiepingslaag een bakstenen reliëfversiering. In het middelste gedeelte bevinden zich zowel op de begane grond als op de verdiepingslaag een schuifvenster met bovenraam en strek. Het achterste gedeelte van de zuidelijke zijgevel bestaat uit drie bouwlagen met vensters. De vensters van de bovenste twee bouwlagen bevatten gekleurde voorzetvensters van glas-in-lood. Centraal in de achtergevel bevindt zich een uitbouw over twee verdiepingen, met een platdak. Verder bevinden zich in de achtergevel op de begane grond een moderne poort en een serre. Op de verdiepingen bevinden zich schuifvensters met bovenramen en strekken. Zowel in het voorste dakschild van de voorzijde als het voorste dakschild van de zuidelijke zijgevel bevindt zich een dakvenster. Dit venster bestaat uit een langwerpig raam met rondboog, geflankeerd door twee kleinere rechthoekige ramen. Het geheel heeft een zware witgeschilderde kroonlijst. De langwerpige aanbouw achter het pand heeft in de zuidelijke gevel een indeling van twee vensters, een deur en twee vensters. In het achterste gedeelte bevindt zich een storende moderne indeling van groen geschilderde deuren en poorten. In het zuidelijke dakschild zijn twee drieledige dakramen aangebracht.

Pastorietuin

De pastorietuin achter het pand bevat enkele zeer oude, monumentale beuken. De tuin wordt met een karakteristieke schansmuur omgeven. De tuin heeft een hoge archeologische waarde, omdat hiernaar nog de dertiende-eeuwse fundamenten van de oude Sint-Martinuskerk liggen.

Bronnen en aanvullende informatie:

Gemeente Eindhoven, DSOB, Bouw- en Woningtoezicht,

T. van den Boomen, Tongelre oh Tongelre, Eindhoven, 2001

Monumentenhuus Brabant, Cultuurhistorische verkenning dorpskern 't Hofke Tongelre, 2007

www.dse.nl/~tongelre-info/cultuur-recreatie-sport/rondje-tongelre-1/rondje-tongelre-1.htm

www.wikipedia.org/wiki/tongelre

Monumenten Inventarisatie Project (M.I.P.)

Adres: 't Hofke 3

Oorspronkelijke functie: Pastorie

Hoofdfunctie: Religieuze gebouwen

Type: Kerkelijke dienstwoning

Bouwperiode: ca. 1920

Gevels en materialen: Baksteen. Linker risaliet, rechts erker met gekromde sluiting.

Vensters en deuren: Hoge rechthoekige vensters met strekken. Raamindeling vernieuwd. Portiek met rondboog, gebogen erker. Deur vernieuwd.

Dak en bedekking: Samengesteld mansardedak, gootklossen. Dakkapel met palladiaans motief met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen.

Motivering: Architectuurhistorisch belang.

Bijzonderheden: Sluit aan op kerk.